

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

Να γράψετε τους ορισμούς:

- α) Εθνικές γαίες
- β) Επανάσταση του 1862
- γ) Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής (1923)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες

- 1) Το μεγάλο βήμα για την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος έγινε το 1841
- 2) Η ελληνική βιομηχανία κατάφερε να αναδειχθεί σε κινητήρια δύναμη της οικονομίας μετά το τέλος των Βαλκανικών πολέμων (1912-13)
- 3) Το «Προσωρινό Πολίτευμα» της Επιδάουρου έδωσε λύση στο πρόβλημα της ηγεσίας του αγώνα το 1821
- 4) Η Επανάσταση του Θερίσου ολοκληρώθηκε με την Συνθήκη του Λονδίνου
- 5) Ο Ελευθέριος Βενιζέλος στο Συνέδριο Ειρήνης στο Παρίσι υποστήριξε τα αιτήματα των Ποντίων για ανεξαρτησία

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Α) Να παρουσιάσετε τους πρωταργάτες στους αγώνες για την δημιουργία Ποντιακής Δημοκρατίας από το 1917 έως τον Δεκέμβριο του 1918.

Μονάδες 6

Β) Ποια ήταν η δράση του Κ. Κωνσταντινίδη;

Μονάδες 6

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στις εξελίξεις που σημειώθηκαν στο Κρητικό Ζήτημα από τις εκλογές του Μαρτίου του 1910 μέχρι και τη συγκρότηση Επαναστατικής Συνέλευσης στην Κρήτη (3 Ιανουαρίου 1912).

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Γ1

Αφού αξιοποιήσετε τις πληροφορίες από το ακόλουθο κείμενο και τις συνδυάσετε με τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στα εξής:

- α. Στα χαρακτηριστικά των κομμάτων κατά τη δεκαετία του 1880 και στην οργάνωσή τους σε επίπεδο ηγεσίας. (μονάδες 10)
- β. Στα κριτήρια επιλογής των υποψηφίων βουλευτών και στην κοινωνική τους προέλευση κατά το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα. (μονάδες 8)
- γ. Στους λόγους για τους οποίους δεν προέκυψαν ταξικά κόμματα στην Ελλάδα κατά το ίδιο διάστημα. (μονάδες 7)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο βουλευτής, με την ιδιότητα του μεσάζοντα μεταξύ της εξουσίας και των αρχομένων εκλογέων του, είχε την ανάγκη «φίλων», πελατών που αποτελούσαν τα ερείσματά του. Η προκήρυξη εκλογών κινητοποιούσε τον κύκλο των φίλων του υποψήφιου βουλευτή, τον μηχανισμό εκείνο χωρίς τον οποίο δεν ήταν σε θέση να κατακτήσει την επίζηλη έδρα στη Βουλή. Οι λόγοι στις πλατείες και το κομματικό χρίσμα συνέβαλλαν στην προβολή του υποψήφιου, απαραίτητος όμως ήταν ο κύκλος των πολιτικών φίλων, αυτών που έργο τους ήταν να εκπονήσουν το σχέδιο της εξασφάλισης των ψήφων, να επισκεφθούν τους δικούς τους «φίλους» και τους ψηφοφόρους, να διερευνήσουν τις ανάγκες του καθενός και να δώσουν στον καθένα τις δέουσες υποσχέσεις, να τους δελεάσουν με την προσφορά των αναμενόμενων κατά περίπτωση ευεργετημάτων όταν ερχόταν ο εκλεκτός τους εν τη βασιλεία του.

Θάνος Βερέμης – Γιάννης Κολιόπουλος, Ελλάς. Η σύγχρονη συνέχεια. Από το 1821 μέχρι σήμερα, Εκδόσεις Καστανιώτη, [Αθήνα 2006], σ. 150.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Με την εξαγγελία όμως της ανάγκης δημιουργίας κομμάτων αρχών δε λυνόταν το ζήτημα της αρχής, πάνω στη βάση της οποίας θα ήταν δυνατό να επιτευχθεί η οργάνωσή τους. Η κομματική πειθαρχία που προσπάθησε να επιβάλει ο Τρικούπης στην κοινοβουλευτική ομάδα, επικεφαλής της οποίας βρισκόταν ο ίδιος, ήταν βέβαια αξιοσημείωτη, οφειλόταν όμως κυρίως στον αυταρχικό χαρακτήρα του και στο πολιτικό του κύρος. Ακόμα και στο ίδιο το τρικουπικό κόμμα δεν προβλεπόταν κανένα κομματικό όργανο. Εξάλλου δεν υπήρχε καν οργανισμός κόμματος, και όλα τα κόμματα ήταν άμορφοι και άτυποι σχηματισμοί χωρίς πρόβλεψη τυπικών διαδικασιών για τη λήψη αποφάσεων. Ακόμα και η κοινοβουλευτική ομάδα, το μόνο de facto κομματικό σώμα, δεν είχε καμιά αρμοδιότητα. Μόνο ο αρχηγός του κόμματος αποφάσιζε, και η επιβολή της θελήσεως του ήταν συνάρτηση της συγκεκριμένης ισορροπίας δυνάμεων. Έτσι η μετάβαση από τα προσωπικά κόμματα στα κόμματα αρχών αντιστοιχούσε περισσότερο σε δήλωση προθέσεων παρά σε πραγματικές θεσμικές μεταβολές και στη λειτουργία των πολιτικών ομάδων. [...] Το να μιλάει συνεπώς κανείς για την εμφάνιση κομμάτων αρχών (με τη σύγχρονη έννοια του όρου) είναι εσφαλμένο. Έλειπαν τόσο οι θεσμοποιημένοι φορείς που θα συγκεκριμενοποιούσαν τις αρχές αυτές, όσο και η ταξική βάση που θα πίεζε για να τις θέσει σε ενέργεια μέσω κομματικών μηχανισμών.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Όπως ήδη αναφέρθηκε, στην αναπαραγωγή της αυτονομίας [της πολιτικής από την επίδραση των κοινωνικών δομών και των ταξικών αγώνων] συνετέλεσαν η παράδοση, η ιδεολογική σύγχυση και το γόνιμο έδαφος του αστικού δημοκρατικού καθεστώτος. Συνέτρεξαν, όμως, ιδίως μετά το 1864, και ορισμένοι άλλοι, καθοριστικότεροι παράγοντες. Η διατήρηση της αυτονομίας

οφείλεται σε ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας και στις εξελίξεις ή τις ακινησίες τους κατά το 19ο αιώνα: η σχέση μεταξύ γαιοκτημόνων και αστών δεν εκφυλίστηκε σε μια σοβαρή διαμάχη. Η οικονομική δύναμη της ομογένειας και η πολιτική θέληση προστασίας ήταν κρίσιμα στοιχεία του εγχωρίου συσχετισμού δυνάμεων. Ο καπιταλισμός δεν εγκαθίδρυσε την κυριαρχία του στον ελληνικό κοινωνικό μετασχηματισμό. [...] Και η αστική τάξη δεν ήταν ακόμη αρκετά εύρωστη, ώστε να επιδώσει απόλυτη και αμεσότερη πολιτική κυριαρχία.

Υπό αυτές τις συνθήκες δεν ήταν δυνατό να αναπτυχθεί μια βαθιά ταξική διαμάχη, που θα μπορούσε να μεταφερθεί στην πολιτική μ' έναν πόλεμο είτε ανάμεσα στους αγρότες και τις ανώτερες τάξεις, είτε των αστών ενάντια στους γαιοκτήμονες.

Γ. Δερτιλής, «Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση»

Αξιοποιώντας το περιεχόμενο των παρακάτω πηγών και συνδυάζοντας τις ιστορικές γνώσεις σας, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α) Ποιες ήταν οι ελπίδες που γέννησε ο Κριμαϊκός πόλεμος στους Έλληνες για την απελευθέρωση αλύτρωτων περιοχών, ποιες ενέργειες έγιναν προς αυτή την κατεύθυνση και ποια ήταν η κατάληξή τους; (μονάδες 10)

β) Ποιες υπήρξαν οι συνέπειές του στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή του έθνους (μονάδες 15);

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Επαναστατικά κινήματα ξέσπασαν τον Ιανουάριο του 1854 σε Ήπειρο (Ραδοβίζι) και σε Θεσσαλία (Άγραφα). Η κυβέρνηση, ο Τύπος, σημαίνουσες προσωπικότητες και αγωνιστές του 1821 κινητοποιήθηκαν για υλική και ηθική ενίσχυση αυτών των κινήματων. Πάντως γρήγορα εκφυλίστηκαν, αφού οι Οθωμανοί πρόλαβαν και οχύρωσαν τα στρατιωτικά τους κέντρα, ενώ οι Άγγλοι και οι Γάλλοι προχώρησαν σε ναυτικό αποκλεισμό του Πειραιά εκβιάζοντας ουσιαστικά την ελληνική κυβέρνηση να σταματήσει τη βοήθεια που προσέφερε στους επαναστατημένους Έλληνες της Ήπειρο- Θεσσαλίας.

[...] Ο ίδιος ο Όθων, αδιαφορώντας για τις προειδοποιήσεις των ξένων πρεσβευτών στην Αθήνα, συγκέντρωσε μυστικά μεγάλα ποσά από πλούσιους ομογενείς και οργάνωσε μια σειρά από επαναστατικά κινήματα στην Ήπειρο, στη Θεσσαλία και στη Μακεδονία, τα οποία εμπνέω με τους καλύτερους μόνιμους Έλληνες αξιωματικούς και άλλους τοπικούς οπλαρχηγούς (Σπυρίδων Καραϊσκάκης, Θεόδωρος Γρίβας, Κίτσος Τζαβέλας στην Ήπειρο, στρατηγός Χριστόδουλος Χατζηπέτρος, Καταραχιάς, αδελφοί Μπασδέκη, Καραούλης στη Θεσσαλία), εκ των οποίων οι περισσότεροι απόγονοι των Αγωνιστών του 1821.

Τα κινήματα αυτά παρουσιάστηκαν στους ξένους ως δήθεν αυθόρμητα και αρχικά σημείωσαν κάποιες ασήμαντες τοπικές επιτυχίες καθώς οι τουρκικές δυνάμεις ήταν αποσπασμένες στην Κωνσταντινούπολη και στις παραδουνάβιες ηγεμονίες. Τα νέα των ελληνικών εξεγέρσεων καταθρούβησαν την Αγγλία και τη Γαλλία, όχι τόσο γιατί θεωρούσαν το μικρό Ελληνικό Βασίλειο επικίνδυνο στρατιωτικά, αλλά επειδή υπήρχε φόβος για έναν γενικό ξεσηκωμό των Χριστιανών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που ίσως είχε απρόβλεπτα αποτελέσματα.

<https://theolabrinos.blogspot.com>, «Κριμαϊκός Πόλεμος» (1853-1856)

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

... Η κατοχή των Αγγλογάλλων αρχικά περιορίστηκε μόνο στον Πειραιά, αλλά, λόγω του ανθυγιεινού κλίματος του πνιεύου της Αθήνας, επεκτάθηκε το καλοκαίρι τον 1854 ως τα Πατήσια και την Πεντέλη. Η παραμονή των ξένων δυνάμεων στην πρωτεύουσα ήταν αρκετά επώδυνη για τους κατοίκους της, παρά την ενασχόλησή τους με πολλά κοινωφελή έργα. Οι ξένοι στρατιωτικοί αναμίχθηκαν στα εσωτερικά πολιτικά πράγματα, κατέστρεψαν εγκαταστάσεις αντιπολιτευόμενων εφημερίδων («Αιών»), συνέλαβαν μη αρεστούς σ' αυτούς δημοσιογράφους, όπως ο Ιωάννης Φιλήμων και ο Κωνσταντίνος, και πλήγωσαν την υπερηφάνεια των Αθηναίων, όταν παρήλαυναν προκλητικά μπροστά από το παλάτι του Όθωνα (κτίριο σημερινής Βουλής) στην Πλατεία Συντάγματος. Μα πάνω απ' όλα θα προκαλέσουν το μίσος των Αθηναίων, όταν από το πλήρωμα ενός γαλλικού πλοίου θα προέλθει η χολέρα, που θέρισε την Αθήνα και προκάλεσε τον θάνατο 3.000 ανθρώπων, δηλαδή το ένα δέκατο των κατοίκων της.

Τα αγγλογαλλικά στρατεύματα θα αναχωρήσουν τελικά από την Ελλάδα στις 15 Φεβρουάριου του 1857, ένα χρόνο μετά την ήττα των Ρώσων και τη Συνθήκη των Παρισίων (30 Μαρτίου 1856), που έθεσε και επισήμως τέρμα στον Κριμαϊκό Πόλεμο. Η τρίχρονη κατοχή της Αθήνας και του Πειραιά ανέβασε προσωρινά τη δημοτικότητα του Όθωνα. Σε συνδυασμό δε με την έκβαση του Κριμαϊκού Πολέμου και την απογοήτευση από τη μη εκπλήρωση των εθνικών πόθων, προκάλεσε την αναδιάταξη του πολιτικού σκηνικού της χώρας, με την εξαφάνιση των τριών μεγάλων κομμάτων της εποχής, του «Αγγλικού», του «Γαλλικού» και του «Ρωσικού», και την εμφάνιση νέων πολιτικών ανδρών.

<https://www.sansimera.gr>, «Η Αγγλογαλλική κατοχή της Αθήνας»

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Στις 12 Μαΐου 1854, γαλλικό στράτευμα, από 3.000 άνδρες, αποβιβάστηκε και κατέλαβε τον Πειραιά με σκοπό να αποτρέψει τη συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο. Ο Όθωνας αναγκάστηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις να διακηρύξει ουδετερότητα. Επιβλήθηκε Κυβέρνηση φιλική προς την Αγγλία και τη Γαλλία, με Πρωθυπουργό τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο, το «Υπουργείο της κατοχής», όπως το ονόμαζαν οι σύγχρονοι. Ο Άγγλος ιστορικός Ντάγκλας Ντέικιν χαρακτηρίζει τη διακυβέρνηση του Μαυροκορδάτου «δικτατορική».

[...] Ο Κριμαϊκός πόλεμος είχε καταλυτική επίδραση στην εσωτερική πολιτική κατάσταση της Ελλάδας. Εξαιτίας της ξένης κατοχής και της συμπεριφοράς των συμμαχικών στρατευμάτων, ο ελληνικός λαός έχασε κάθε εμπιστοσύνη στις Μεγάλες Δυνάμεις και πλέον δεν εξαρτούσε την πρόοδο του έθνους και την πραγμάτωση των επιδιώξεών του από τη βοήθεια της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας.

Καλομοίρης Τηλέμαχος, Τα ξενικά κόμματα από την ίδρυση τον ελληνικού κράτους έως τον Κριμαϊκό πόλεμο. Από την ακμή στην εξαφάνιση», κεφάλαιο 9ο: «Ο Κριμαϊκός πόλεμος και η παρακμή των «ξενικών» κομμάτων»

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1)

α. Από βιβλίο σελ. 23 «Εθνικές γαίες.. δικαίω» και σελ. 24 «Υπολογίζεται... στρέμματα».

β. σχολικό βιβλίο σελ. 76 «Το Φεβρουάριο του 1862... εγκαταλείπει τη χώρα»

γ. σχολικό βιβλίο σελ. 152 « Με βάση το...των ανταλλάξιμων»

A2)

1: ΛΑΘΟΣ

2: ΛΑΘΟΣ

3: ΛΑΘΟΣ

4: ΛΑΘΟΣ

5: ΛΑΘΟΣ

B1)

A. Ενότητα 2. α σελ. 249 «Οι Έλληνες της Διασποράς.. Γερμανός Καραβαγγέλης»

σελ. 249 «Στις δύσκολες... πόλεις του εξωτερικού»

B) Ενότητα 2. σελ. 250 «Στην Ευρώπη πρωτεργάτης... Σοβιετικής Ένωσης»

B2)

Ενότητα 7 σελ. 218 «Το πολιτικό κενό... προσωπικότητα στην Κρήτη.»

Ενότητα 8 σελ. 219 «Λίγους μήνες... ταχύτερα και ασφαλέστερα»

ΘΕΜΑ Γ1

Πρόλογος (ενδεικτικός)

Κατά το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα τα χαρακτηριστικά και ο ρόλος των κομμάτων στην πολιτική ζωή της χώρας διαφοροποιήθηκαν σε σχέση με το παρελθόν. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον κατά την περίοδο αυτή παρουσιάζει η οργάνωση τους σε επίπεδο ηγεσίας, τα κριτήρια επιλογής των βουλευτών, αλλά και ο χαρακτήρας των κομμάτων.

A) Στη δεκαετία του 1880 τα κόμματα ήταν αρκετά πιο συγκροτημένα απ' ό,τι στο παρελθόν... που ακολουθούσε. (παρ.1, σελ 82.)

Η οργάνωση των κομμάτων ήταν εμφανής μόνο στο επίπεδο ηγεσίας. *Την παραπάνω διαπίστωση επιβεβαιώνει το παράθεμα από την Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, καθώς αναφέρεται ότι, ακόμη και στο τρικουπικό κόμμα, δεν προβλεπόταν η λειτουργία κάποιου κομματικού οργάνου ούτε και υπήρχε οργανισμός του κόμματος. Όλα τα κόμματα της περιόδου χαρακτηρίζονται ως «άμορφοι και άτυποι σχηματισμοί», οι οποίοι δεν ακολουθούσαν κάποιες τυπικές διαδικασίες για τη λήψη αποφάσεων.*

Τη σημαντικότερη θέση μετά τον αρχηγό, *ο οποίος ήταν και ο μόνος που έπαιρνε αποφάσεις μέσα στο κόμμα επιβάλλοντας την άποψή του*, την είχε η κοινοβουλευτική ομάδα. Οι βουλευτές είχαν σημαντική θέση, διότι λόγω της μεγάλης πλειοψηφίας που χρειαζόταν η βουλή για να έχει απαρτία και να παίρνει αποφάσεις, οι βουλευτές και μόνο με την απουσία τους (ή την απειλή της) μπορούσαν να ασκήσουν μεγάλη πίεση στην κομματική ηγεσία. *Ενδεικτικά είναι όσα αναφέρονται στο παραπάνω παράθεμα, σύμφωνα με το οποίο η κοινοβουλευτική ομάδα χαρακτηρίζεται ως «το μόνο defacto κομματικό σώμα», στο οποίο όμως ήταν δύσκολη η επιβολή πειθαρχίας. Μόνο ο Τρικούπης το κατάφερε χάρη στον αυταρχισμό και το πολιτικό κύρος του.* Έτσι, η κεντρική οργάνωση του κόμματος δεν είχε τη δυνατότητα να αρνηθεί στους βουλευτές την εκπλήρωση επιθυμιών π.χ. διορισμών η ευνοϊκών ρυθμίσεων υπέρ της εκλογικής τους περιφέρειας.

Συμπληρωματικά, στην ίδια πηγή επισημαίνεται ότι ακόμη και η κοινοβουλευτική ομάδα, παρά τη δυναμική της, δεν είχε καμία αρμοδιότητα. Συνεπώς, ο συντάκτης της καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για «κόμματα αρχών», καθώς δεν εντοπίζονται ούτε φορείς που να ορίζουν αυτές τις αρχές ούτε οπαδοί με ταξική συνείδηση, που να πιέζουν προς την εφαρμογή αυτών. Έτσι, η μετάβαση από τα προσωποπαγή κόμματα στα κόμματα αρχών ήταν περισσότερο πρόθεση παρά εφαρμογή.

Β) Για την επιλογή των υποψηφίων βουλευτών, δηλαδή για την τοποθέτηση συγκεκριμένων υποψηφίων στο «ψηφοδέλτιο», έπαιξε ρόλο το αν είχαν έναν δικό τους τοπικό κύκλο οπαδών, ο οποίος επηρεαζόταν βεβαίως από πελατειακές σχέσεις και εξυπηρετήσεις. *Για τον τρόπο σχηματισμού αυτού του κύκλου, χαρακτηριστικές / ενδεικτικές είναι οι πληροφορίες της πηγής των Βερέμη - Κολιόπουλου «Ελλάς. Η σύγχρονη συνέχεια». Συγκεκριμένα, καταγράφεται ότι ο υποψήφιος λειτουργούσε ως «μεσάζοντας» μεταξύ της εξουσίας και των ψηφοφόρων του. Οι «φίλοι» του ήταν το στήριγμα του, καθώς αυτοί κινητοποιούνταν προκειμένου να εξασφαλίσουν ψήφους, αναζητώντας δικούς τους «φίλους», βολιδοσκοπώντας τους και τάζοντάς τους «ενεργητήματα» για να τους επηρεάσουν υπέρ του υποψήφιου. Έτσι, ο τελευταίος θα ήταν ευκολότερο να πάρει το πολυπόθητο χρίσμα του βουλευτή.*

Όσον αφορά την κοινωνική τους προέλευση, οι υποψήφιοι βουλευτές προέρχονταν σχεδόν αποκλειστικά από τα μεσαία ... στρώματα (παρ.5, σελ.84)

Γ) Αντίθετα, με τις άλλες χώρες της Ευρώπης, στο τελευταίο τέταρτο του αιώνα δεν προέκυψαν ταξικά κόμματα. Στην Ελλάδα πολλές κοινωνικοοικονομικές αντιθέσεις αμβλύνονταν μέσω των πελατειακών σχέσεων και με τη μεγάλη, συγκριτικά με άλλες χώρες, κοινωνική κινητικότητα. Τα δύο μεγάλα κόμματα δεν προσπάθησαν να δώσουν ένα τοπικό ή κοινωνικό - ταξικό στίγμα.

Παρατηρείται επίσης σχετική αυτονομία της πολιτικής ελίτ από την κοινωνία.

Το τρίτο παράθεμα του Δερτιλή, «Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση», επιχειρεί να δώσει μία ερμηνεία στο τελευταίο. Ειδικότερα, αυτή η αυτονομία συνδέεται με την παράδοση, την ιδεολογική σύγχυση και την επικράτηση του αστικού δημοκρατικού καθεστώτος. Παράλληλα, καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισαν βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας, όπως η απουσία σοβαρού χάσματος μεταξύ γαιοκτημόνων και αστών, η οικονομική επιρροή των Ελλήνων του εξωτερικού και η υποστήριξή τους από την πολιτική ηγεσία της εποχής, η περιορισμένη επιρροή του καπιταλισμού στην ελληνική κοινωνία, αλλά και οικονομική αδυναμία της αστικής τάξης, που δεν της επέτρεπε να διεκδικήσει πιο δυναμικά κυρίαρχο ρόλο στην ελληνική κοινωνική και πολιτική ζωή. Στα παραπάνω θα πρέπει να συνυπολογίσουμε ότι όλα τα κόμματα απευθύνονταν ιδιαίτερα στους αγρότες, που αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του ενεργού πληθυσμού.

Επίλογος (ενδεικτικός)

Συμπερασματικά, οι κοινωνικές συνθήκες στην Ελλάδα δεν ήταν τέτοιες που να επιτρέψουν την ανάδειξη ταξικών κομμάτων στο τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα. Επιπλέον, τα κόμματα αυτής της περιόδου δεν είχαν σαφή οργάνωση. Ωστόσο, ήταν πιο συγκροτημένα σε σχέση με το παρελθόν και σταδιακά κατάφεραν να αποκτήσουν κύρος και να ενισχυθεί ο ρόλος τους στη δημόσια ζωή.

ΘΕΜΑ Δ1

α) Το 1854 ο Κριμαϊκός Πόλεμος γέννησε ελπίδες στους Έλληνες ότι έφτανε η ώρα της απελευθέρωσης της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας. Όπως αναφέρει το πρώτο δοθέν κείμενο από το διαδίκτυο με τίτλο «Κριμαϊκός Πόλεμος», τον Ιανουάριο του ίδιου έτους εκδηλώθηκαν επαναστατικά κινήματα στην Ήπειρο και τη Θεσσαλία που ενισχύθηκαν ηθικά και υλικά, τόσο από την ελληνική κυβέρνηση, τον ελληνικό Τύπο, τους Έλληνες αγωνιστές του 1821, αλλά και τον ίδιο το Βασιλιά Όθωνα. Επαναστατικά σώματα από την Ελλάδα διείσδυσαν στις επαρχίες αυτές και κάλεσαν τους κατοίκους να ξεσηκωθούν. Τα κινήματα αυτά, όμως, απέτυχαν, αφού οι Οθωμανοί οχύρωσαν τα στρατιωτικά τους κέντρα.

Ωστόσο, τα κινήματα αυτά, παρά τον αυθόρμητο χαρακτήρα, που εσκεμμένα παρουσιάστηκαν ότι είχαν και παρά τις αρχικές επουσιώδεις επιτυχίες τους, λόγω της απουσίας ισχυρών τουρκικών δυνάμεων στην περιοχή, καταθρόβησαν τους Αγγλο-Γάλλους,

όχι γιατί υπολόγιζαν στρατιωτικά τη μικρή Ελλάδα, αλλά γιατί φοβήθηκαν έναν ενδεχόμενο γενικό ξεσηκωμό των Χριστιανών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας .

Ως αντίποινα , η Αγγλία και η Γαλλία επέβαλαν ναυτικό αποκλεισμό στο λιμάνι του Πειραιά τη στιγμή που οι αντάρτες επέστρεφαν από τις πρώην επαναστατημένες περιοχές μαζί με άμαχους πρόσφυγες .

β) Στις 12 Μαΐου 1854 γαλλικά στρατεύματα αποτελούμενα από 3.000 άνδρες αποβιβάστηκαν στον Πειραιά με σκοπό να αποτρέψουν τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Κριμαϊκό Πόλεμο ,όπως αναφέρεται στο τρίτο δοθέν κείμενο του Καλομοίρη Τηλέμαχου από το σύγγραμμα «Ο Κριμαϊκός Πόλεμος και η παρακμή των ξενικών κομμάτων». Η Ελλάδα ανακήρυξε την ουδετερότητα που της επέβαλαν οι Μεγάλες Δυνάμεις και είδε να διορίζεται κυβέρνηση φιλικά προσκείμενη προς αυτές υπό τον Αλ. Μαυροκορδάτο που κυβέρνησε δικτατορικά. Όπως πληροφορούμαστε από το Κείμενο Β, που προέρχεται από το διαδίκτυο αναφορικά με την Αγγλογαλλική κατοχή της Αθήνας, η κατοχή επεκτάθηκε σύντομα έως και την Πεντέλη.

Αυτή η ξενική κατοχή είχε πολλαπλές συνέπειες για την Ελλάδα, με πρώτη στον οικονομικό τομέα που ανέδειξε τις μικρές οικονομικές και παραγωγικές δυνατότητες της χώρας και τα πενιχρά παραγωγικά της πλεονάσματα, που σε περιόδους κρίσης και αστάθειας εύκολα έφερναν την καταστροφή, την πείνα, την αρρώστια και τις ανθρώπινες απώλειες (σχολ, βιβλίο σελ 13).

Σε κοινωνικό επίπεδο ο πόλεμος και η κατοχή έπληξε τους πρόσφυγες μέσα στην Αθήνα. Το πλήρωμα ενός γαλλικού πλοίου μετέδωσε τη χολέρα, που θέρισε την Αθήνα, έπληξε ιδιαίτερα το νότιο τμήμα της πόλης, όπου κατοικούσαν σε άθλιες συνθήκες πρόσφυγες από τα τουρκοκρατούμενα μέρη, οι οποίοι είχαν φθάσει στην πόλη μετά τη διακοπή των ελληνοτουρκικών σχέσεων το 1854 και για την αποκατάσταση των οποίων ιδρύθηκε την ίδια χρονιά προσφυγικός συνοικισμός στην Ανίβιτσα Φθιώτιδας (σχολ. Βιβλίο σελ. 134).

Σημαντικότερες επιπτώσεις είχε η κατάσταση αυτή στην εσωτερική πολιτική ζωή της Ελλάδας. Η βίαιη συμπεριφορά της Αγγλίας και της Γαλλίας απέναντι στους Έλληνες, η ανάμειξή τους στην εσωτερική πολιτική της χώρας, οι καταστροφές εγκαταστάσεων αντιπολιτευόμενων εφημερίδων, οι συλλήψεις μη αρεστών δημοσιογράφων, οι προκλήσεις εις βάρος της εθνικής υπερηφάνειας και η επιδημία χολέρας, όπως προειπώθηκε, απομάκρυναν από την εκλογική βάση του αγγλικού και του γαλλικού κόμματος τους οπαδούς τους, οι οποίοι έπαψαν να εμπιστεύονται τις Μεγάλες Δυνάμεις για την επίτευξη των επιδιώξεων τους. Είχε προηγηθεί και η υπόθεση Πατισίφικο που είχε δυσχεράνει τις σχέσεις των χωρών. Αρχικά το ρωσικό κόμμα είχε κάποια προσωρινά οφέλη και ο Όθωνας είδε παροδικά τη δημοτικότητά του να αυξάνεται. Όμως, η παράταση της κατοχής για έναν χρόνο μετά τη λήξη του πολέμου, η ήττα της Ρωσίας και η απογοήτευση από τη διάψευση των εθνικών πόθων οδήγησε στην αποδυνάμωση και των τριών ξενικών κομμάτων από την πολιτική σκηνή και στην εμφάνιση μιας νέας γενιάς πολιτικών που θα οδηγήσουν τη χώρα σε πολιτειακή μεταβολή (σχολ. Βιβλίο σελ 74-75).